

## Naturens ljud har flyttat in

I entrén hörs toner från vind i en metallisk flöjt. De blandar sig med spröda klanger från mässingsrör som vidrör varandra, som rasslet av ett pärldraperi. Men där finns inget draperi. Det existerar bara i örats värld. På Nääs företagscenter är ljudet en lika självklar del av inredningen som färger och ljus.

Kanske är det första gången akustisk formgivning används på detta vis. Med naturljud - långt från traditionell hissmusik och varuhusens köpmera-skval.

– Musik är så präglad av smak, säger Åke Parmerud, akustisk formgivare på Audio Techtur. Det som kanske 80 procent upplever som lugnande kan 20 procent uppleva mycket irriterande. Därför håller vi oss ifrån musik.

Visst har ljud använts i offentliga miljöer tidigare. Konstnärliga installationer till exempel.

- Det som skiljer oss från andra är att vi gör en hel lösning, för olika ytor med olika funktioner, säger kollegan Olle Niklasson.

**Akustiskt fönster**

Det är heller inte frågan om någon tillfällig installation. Ljudet är tänkt att vara en permanent del av miljön.

Nääs företagscentrum ligger i mycket naturskön miljö, vid stranden av sjön Sävelången. Men fönster saknas i de gemensamma utrymmena på fjärde våningen i Mellersta Fabriken. Från entré, toaletter, korridorer samt den öppna yta där de sammanstrålar, Navet, saknas utsikten.

– Vi har velat öppna ett ”akustiskt fönster”. Renodla intrycket av den omgivande miljön, säger Åke.

De olika lokalerna har utrustats med varsin ljudbild - på vissa ställen mycket påtagliga, på andra knappt märkbara. I entrén och korridorerna är de även interaktiva.

Mikael Rosengren har sitt kontor på Nääs sedan några månader tillbaka:

– Ljuden är behagliga, inte alls störande. Även om vissa upprepas blir det aldrig tjatigt.

**Slumpen avgör**

När någon gör entré på våningsplanet tonar ett ljuddraperi. Metalliska flöjttoner och klirret av mässingsrör i ett vindspel. Beroende på hur fort man rör sig och hur många som kommer klingar tonerna högt eller lågt, långt eller kort, snabbt eller långsamt.

– Det blir aldrig ett traditionellt Pling-Plång, men fungerar som en kommentar till pling-plång, säger Åke.

I korridorerna kommer ljuden slumpmässigt och oförutsägbart, men följer besökaren. Som en bekräftelse på kroppens rörelse i rummet. Det kan vara en mås - hungrigt skriande efter fisk, eller klapprande hästhovar mot kullersten. Ett minne från en annan tid då byggnaden inhyste ett bomullsspinneri.

– Risken är att understimulerade företagare kommer att springa runt i korridorerna för att framkalla ljud, säger Åke. Men då får de å andra sidan stimulans.

Håkan Jernehov, en annan av företagarna som huserar i lokalerna har en annan infallsvinkel:

– Det är snarare så att man rör sig lite långsammare, för att hinna lyssna, säger han. Det verkar avstressande, sänker mitt tempo.

**Kuslig upplevelse**

– Häromdan såg jag en man i korridoren som viftade omkring sig, berättar Genie Perdin, även hon företagare. Jag undrade vad han höll på med. Men så förstod jag – det var en humla som surrade!

En hyresgäst, som av förklarliga skäl, vill vara anonym, berättar:

– Jag var ensam kvar på våningsplanet en kväll. När jag gjorde mej klar för att gå hem hörde jag steg i korridoren. Jag visste att det inte fanns någon annan här! Det var kusligt. Jag knappade in 112 på mobilen och sprang med fingret på lurknappen. Jag har nog aldrig kommit iväg så snabbt! På vägen ut slog jag på larmet. Tänkte att om det är någon här är han nu inlarmad.

Sedan invigningen i december har ljudet justerats, delvis efter hyresgästernas önskemål. Fotstegen är numera bortplockade ur menyn ...

På toaletterna skvalar ljudet av vatten även ut högtalarna. Ljudspåret byts kontinuerligt ut. Ibland ljuder toner som i ett vindspel med ganska mörkt klingande metallrör. Vid nästa besök studsar kanske osynliga vattendroppar mot harpsträngar eller så hörs ett fuktigt fingers lätta cirkel på ett kristallglas kant. Det går att välja ett litet intimt rum, eller ett stort och ljusst med fönster ut mot naturen.

Renande dusch

För den som behöver lite extra stimulans eller avkoppling finns en ljuddusch, med utsikt över sjön. Men Lisbeth Lindström ser inte vinden smeka vattenytan, eller rufsa om bland löven.

– Jag blundar för att slippa distraheras av något jag ser.

Istället hör hon vågornas lek mellan stenarna i strandkanten. Lyssnar till rasslet i trädkronorna. Uppfattar suset i andens vingslag och grodornas kväkande.

– När jag står där frågar jag mig: varför gör jag inte det här oftare? Det är så skönt att koppla bort allting, komma bort från omvärlden. Fast jag tror att man får stå där en bra stund - och regelbundet - för att få nytta av den.

I Navet och i köket har ljudet designats på en nivå där det är knappt förnimbart: diskret fågelkvitter, lätt porlande vatten och vindens sus i träden. Det är inte meningen att de som befinner sig här skall vara medvetna om ljudet, men att det skall bidra till att miljön upplevs som mjuk och varm.

Instängd tystnad

– Man kanske *känner* att där är något, säger Åke.

Ledningarna i huset är gamla, vilket ibland orsakar avbrott i ljudflödet. Då ringer hyresgästerna till receptionen och ber dem sätta på det igen.

– Det är något som fattas, säger Mikael Rosengren, som oftast har dörren till sitt kontor öppen ut mot Navet. Det stämmer inte, det känns lite instängt.

Han försvinner bort mot ljudduschen i ett moln av tjatrande småfåglar.

Fakta:

Det har bedrivits mycket lite forskning kring vilka ljud som har en gynnsam inverkan på människans välbefinnande. Det är det skadliga ljudet som forskningen inriktat sig på. Klart är att monotona ljud är tröttande, medan en organisk variation är stimulerande.

Tidigare har byggbranschen arbetat med att bygga bort störande ljud. Men absolut tystnad är heller inte bra, det kan skapa en klaustrofobisk känsla.